

Лилјана Макаријоска
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“
ул. Григор Прличев, бр. 5, МК-1000 Скопје
makarijoska@yahoo.com

ВЛОГОТ НА ХИМНОГРАФСКАТА ЛЕКSIKA ВО РЕЧНИКОТ НА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИОТ ЈАЗИК ОД МАКЕДОНСКА РЕДАКЦИЈА

Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција овозможува да се проследи влогот на химнографските текстови презентирани преку: Битолскиот, Загрепскиот, Шафариковиот, Орбелскиот и Хлудовиот триод, како и Ваташкиот минеј, кои се одликуваат со стилско-изразните средства, лексичките особености, апстрактната и фигуративната употреба на лексемите. Во нив се документирани лексеми непотврдени во другите македонски текстови: весельникъ, мокрота, дѣвельство, собьствѣне, грчки заемки: аколоутна, продромъ, соударъ и др. Префиксните и суфиксните образувања се значајни за изградувањето на строфичната структура, а за жанровска особеност на минејот и на триодите се смета на пр. зачестената употреба на префиксот прѣ-: прѣбогатънъ, прѣвзсокъ, прѣвѣствънъ, на съ-: състрадаѣн, съоубѣн, съоукрѣплѣн, на комбинацијата на префикс со партикула -не: нераздѣлѣнъ, неопалнъ, прѣнескрѣнъ, на двојнопрефиксираните глаголи: прѣдѣнзрѣн, прнскрѣн, свѣзѣн, на сложенките: благонароучѣн, благопокорѣн, велегласѣн, велерѣчѣн, всѣдѣнствѣн, вселнкѣствѣн, добродѣнствѣн, доброславѣн, паучѣствѣн, трѣбогатън, трѣвелнкѣ и др.

Работата врз *Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција* (натаму РЦЈМР) овозможува дефинирање на специфичниот придонес на секој одделен текст во рамките на обработуваниот корпус. Со оглед на тоа што и во РЦЈМР и во споредуваните речници, Прашкиот (SJS) и речникот на Ф. Миклошич (Mikl) е застапена лекси-

ката од евангелието, апостолот, псалтирот, паримејникот (сп. и Индекс 1985), логично е што лексичкиот фонд на сите речници содржи добро позната лексика, а разликите се должат на лексички и зборообразувачки варијанти односно подновувања и избор на лексички единици поврзани со јазичната средина во која е пишуван ракописот.

Несомнен принос во определувањето на влогот на одделни редакциски речници има Споредбениот индекс кон речниците обработувани во рамките на Комисијата за црковнословенски речници¹, што го обработува речничкиот фонд застапен во познатите старословенски и црковнословенски речници: четиритомниот Речник на старословенскиот јазик (SJS), речникот на најстарите канонски старословенски текстови (SS), хрватскиот црковнословенски речник (RCJH), македонскиот црковнословенски речник (RCJM), црковнословенскиот речник на српските евангелија (SRJ), српскиот редакциски речник (SRR) и Речникот на старорускиот јазик од XI до XIV век (SDRJ). Споредбениот поглед овозможува подобро да се согледаат специфичностите на лексиката на секој одделен речник и неговиот придонес во рамките на развојот на црковнословенскиот јазик (2015:VII, XIII).

Во издадениот дел од материјалот за РЦЈМР особено доаѓа до израз лексичкото богатство на химнографските текстови, на триодите и на минејот. Химнографските текстови со своите специфични лексички и зборообразувачки особености на своевиден начин ги збогатуваат сознанијата за црковнословенскиот лексичкиот фонд како дел од корпусот на РЦЈМР. Химнографските текстови се претставени преку македонските триоди: Битолскиот² (*Bit*), Загрепскиот³ (*Zag*), Шафариковиот⁴ (*Šaf*), Ор-

¹ Уште во рамки на Меѓународниот славистички конгрес во Минск, Комисијата за црковнословенски речници при Меѓународниот славистички комитет ги претстави резултатите од работата врз Споредбениот индекс кон речниците обработувани во рамките на Комисијата за црковнословенски речници (*Srovnávací index k slovníkům zpracovávaným v rámci Komise pro církevněslovanské slovníky*).

² посен триод, потекнува од XII век, има 101 л., се чува во Софија, во Библиотеката на БАН 38.

³ полн триод без поделба на посен и на цветен циклус, потекнува од првата половина на XIII век, има 196 л., а се чува во Загреб (HAZU IV d 107).

⁴ полн триод без поделба на посен и на цветен циклус, содржи делови од уставот, потекнува од втората четвртина на XIII век, има 157 л., се чува во С.-Петербург (Российская национальная библиотека, F.p. I.74).

белскиот⁵ (*Orb*), Хлудовиот⁶ (*Hlud*), како и преку Ваташкиот минеј⁷ (*Vtš*).

Триодите воопшто, се одликуваат во однос на библиските ракописи со лексичките и стилско-изразните средства. Овие текстови се одликуваат со нивниот реторичен карактер наметнат од нивната намена и потребата да се предизвика определен ефект врз слушателите, како и со нивната ритмичка организираност на текстот и неговата стилистичка оформеност. Стилистичката изграденост на триодот наложува специфичен избор на лексичките и на зборообразувачките елементи во функција на одредени стилски фигури⁸. Химнографскиот текст во триодите покажува жанровско единство со химнографските делови во минеите и во октоисите. И специфичната жанровска структура на минејот во кој коегзистираат и химнографски и прозни состави е во прилог на дефинирањето на специфичностите на македонскиот црковнословенски лексички фонд документиран во РЦЈМР.

На жанровската разновидност на *Vtš* се должат неговите лексички специфичности. Анализата на лексиката на минејот преку вклучувањето на *Vtš*, како еден од помладите небиблиски ракописи во корпусот за РЦЈМР, овозможува да се проследи не само односот кон традицијата, туку и прифаќањето на новите развојни тенденции и нивната постепенa интеграција во јазичната структура.

Несомнено значајна е и анализата на библиските читања во триодот. Русек разгледувајќи ги евангелските делови на триодите заклучува дека најархаичен превод на евангелските читања има *Hlud*, а за *Orb* се карактеристични некои подновувања (1991:19–24). На паримејните читања во *Orb* и *Hlud* детално се осврнува Рибарова и заклучува

⁵ посен и цветен триод, потекнува од втората половина на XIII век, има 245 л., се чува во С-Петербург (Российская национальная библиотека Ф.п.1.102, Верк. (241 л.), В. F.124/4 (2 л.) и F.124/10 (2 л.)

⁶ полн триод без поделба на посен и на цветен циклус, содржи паримии и делови од уставот, потекнува од крајот на XIII век, има 191 л., а се чува во Москва (Государственный исторический музей Хлуд. 133).

⁷ празничен минеј со служби за големите црковни празници, како и за најпочитуваните светци, со додадени паримии и синаксари, односно со химнографски, старозаветни содржини, житијни состави и делови од типикот; потекнува од 1453 год., има 228 л., а се чува на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (инв. бр. 1319).

⁸ Поради природата на химнографските дела, се јавува тенденција за апстрактна и фигуративна употреба на лексемите; тие честопати не се употребени со своето основно значење, туку само со фигуративно. Повеќе лексеми не се регистрирани со нивното основно значење, на пр. *овьца* означува само 'христијанско паство, верници, духовни чедa', *неськомъ* 'недопрен, девствен, чист', *омраченъ*, *омраченъ* 'заблуден, грешен, кој живее надвор од Христовата верa' итн.

чува дека на архаичната основа во *Orb* се напластени бројни подновувања, индивидуални варијанти и редакциски промени, се јавува голема разнородност на речничкиот фонд на паримејните читања во *Orb* кој донесува нови сведоштва за архаичниот прототип на предлошката на ревидираната јужнословенска група, а паралелно во *Orb* и *Hlud* се присутни и бројни подновувања Рибарова има евидентирано над 200 места на кои текстовите на *Orb* и на *Hlud* се разликуваат од паримејниците, а од нив приближно три четвртини претставуваат подновувања — меѓу нив има преславизми, познати и во коментираниот превод на старозаветните книги, русизми и подновувања на дијалектна основа (1993:91–98.).

Во химнографските текстови се среќаваат лексеми кои не се среќаваат во текстовите што досега биле предмет на лексички проучувања како дел од материјалната база за РЦЈМР, на пр. во триодот **весељннкъ**: **весељннка** 21r *Šaf*, **длѣговънъ**: **длѣговънъхъ** 32r *Šaf*, **дѣлѣствне**: **дѣлѣствна** 81v *Šaf*, **ѣдннѣствне**: **ѣдннѣствѣ** 45r *Šaf*, **жалне**: **жалне** 110r *Šaf*, **ласкрѣдѣство**: **ласкрѣдѣствомъ** 5r *Šaf*, **лнкѣствънъ**: **лнкѣственомъ** 133r *Šaf*, **лѣжнца**: **с лѣжнца** 31r *Šaf*, **облогъ**: **вблогъ** 8r *Šaf*, **собѣствне**: **собѣствна** 23v *Šaf*, **сладра**: **сладра** 132v *Šaf* (Макаријоска, Црвенковска 2012:93–94). Зборовите со единечна употреба се мошне честа појава во минејот: **дѣбелѣство**: **дѣбелѣством** 105с, 200с *Vtš*, **заклоннѣнѣ са**: **заклоннѣнѣнѣ се** 145r *Vtš*, **лнкѣствъннкъ**: **лнкѣствъннѣнѣнѣ** 45b *Vtš*, **мокрота**: **мокроточу** 53b *Vtš*, **пласавница**: **пласавница** 221с *Vtš*, **пласавнице** 221b *Vtš*, **прѣстатѣлъ**: **прѣстатѣлъ** 141a *Vtš*.

Голям дел од грцизмите во триодот се термини поврзани со црковната богослужба, односно литургиски грцизми, во деловите од уставот: **анѣфонъ**: **анѣфонъ** 186с *Orb*, **аподнпне**: **аподнпне** 108d *Orb*, **аподнпна** 26a *Orb*, **ектенна**: **ектенне** 156a *Orb*, **ектенне** 186с *Orb*, **ѣпакон/нпакон**: **нпакон** 25с *Orb*, **ѣпакон** 153с *Orb*, **ѣрмосъ**: **ѣрмосъ** 30a *Orb*, **ѣрмос** 157a *Orb*, 168с *Orb*, **метанна**: **метаннѣнѣ** .. **метаннѣнѣнѣнѣнѣ** 25с *Orb*, **метнмонъ**: **на метнмонѣ** 25с *Orb*, **стѣхологна**: **стѣхологна** 3с *Orb*, **стѣхологнаѣнѣ**: **стѣхологнаѣнѣ** 160b *Orb* и сл. Во химнографските текстови е изразено присуството на ретки грцизми, нови грчки заемки и др. најмногу во сферата на литургиската терминологија: **аналогъ**: **аналог** 15d *Vtš*, **агрѣпна**: **агрѣпна** 145r *Vtš*, **аколотѣнѣ**: **аколотѣнѣ** 92v *Bit*, **анѣфонъ**: **анѣфон** 144v *Vtš*, 145v *Vtš*, **домѣстнкъ**: **домѣстнкъ** 94с *Vtš*, **ѣклнсарѣхъ**: **ѣклнсарѣхъ** 15с, 145r *Vtš*, **ѣктенна**: **ѣктенна** 50r *Bit*, **ѣктеннѣ** 114с *Vtš*, 145v *Vtš*, **ѣктерѣнѣнѣ**, **ѣктерѣнѣнѣ**: **ѣктерѣнѣнѣ** 146r *Vtš*, **ѣктѣрѣнѣнѣ** 146r *Vtš*, **канонарѣхъ**: **канонарѣхъ** 94с *Vtš*, **катавасна**: **катавасна** 10b *Vtš*, **анѣнѣ**: **анѣнѣ** 114с *Vtš*, 143v *Vtš*, **макелна**: **макелна** 71с *Vtš*, **панакѣнда**: **панакѣнда** 145r *Vtš*, **проскомѣнда**: **проскомѣнда** 114a, 146r *Vtš*, **стѣгма**: **ѣ стѣгма** до стѣгма 94с *Vtš*, **тетраподъ**: **тетраподочу** 15b *Vtš* и др.

Многу подновувања и зборови со ограничена употреба од *Orb*, *Hlud*, *Šaf* односно *Vtš* се потврдени во типиковиот дел кон богослужбениот текст што не подлежи на строгите црковни канони, па полесно навлегува и народната лексика од говорот на препишувачите. Покрај литургиските термини евидентна е специфичната, народна лексика, на пр. *бнло*, *варнво*, *юхо*, *сланнтковъ*, *слнвд*, *кромъшд* и др.: *велнокое бнло* 174a *Orb*, *велнокое бнло* 108d *Orb*, *клепем бнло малое* 93c *Vtš*, *да ѣдатъ варнво соувно и зелне* 25c *Orb*, *варнво едно без масла* 17г *Šaf*, *варнво с маслом* 17v *Šaf*, *варнво безъ масла* 172b *Orb*, *юхо сланнтково с пнпремъ* 25b *Orb*, *слнвы соушенн нан кромъшъ* 25b *Orb*, како и подновувањата на народна основа во типиковиот дел од *Vtš*: *омакатн*, *поврѣже*, *сѣказоватн*, *зарадн*, *повѣторнтн*, *помлѣунтн*, *прѣвратнтн* *лнстѣ* (Џубалевска 2009:163–164), на пр. *омакатн*: *омакает се* 145г *Vtš*, *поврѣже*: *поврѣже* 144v *Vtš*, *сѣказоватн*: *сказютъ* 146г *Vtš*, *зарадн*: *за[д.]рад<н> днех славннх* 145v *Vtš*, *повѣтдратн*: *повтаряюще* 114a *Vtš*, *помлѣунтн*: *помлѣунм* 114a *Vtš*, *прѣвратнтн* *лнстѣ*: *прѣвратнвшѣ лнстѣ* 52d *Vtš*.

Врз основа на анализата на лексиката во пролошките читања на *Vtš* Џубалевска констатира дека за нив е карактеристична употребата на поинаква лексика во споредба со химнографскиот дел, па во споредба со Станиславиот пролог (*Stan*) *Vtš* преферира понова лексика, како на пр. *хѣдожество*, *хѣдожествне*, *благовѣстне*, *сѣродѣннкъ*, *шнѣ*, *клѣтъ* наспроти *хѣтроствѣ*, *евангелне*, *блнжнка*, *вѣна*, *хѣжа* во *Stan*, но и обратно: *сѣвѣдѣтельствоватн*, *храмнна* наспроти *послоушьствоватн* и *домъ* во *Stan* (2009:157, 187).

Во однос на придавската префиксација зачестена е употребата на префиксот *прѣ-*⁹, што може да се смета за жанровска особеност на ми-нејот, а исто така и на триодните текстови. Кај придавките со префикс *прѣ-* (обично соодветствуваат на грчките придавки со префиксите: *para-*, *pro-*, *para-*, *uper-*, *ek-*), особено внимание заслужуваат оние што се превод на грчките непрефиксирани придавки. Придавките образувани со овој префикс се сметаат за апсолутни, суперлативни форми, односно изразуваат својство во најголем степен, како апсолутен признак. На пр.: *прѣдобродѣаннъ*: *прѣдобродѣаннъ* 63v *Hlud*, *прѣнеразлѣунъ*: *прѣнеразлѣунъ* 156v *Hlud*, *прѣсвѣтлованъ*: *прѣсвѣтлованъ* 171г *Hlud*, во *прѣбладженъ*: *прѣбл<а>женна* 106d *Orb*, *прѣвѣствънъ*: *прѣвѣствъна* 104d *Orb*, *прѣблѣгъкъ*: *прѣблѣгко* 127b *Orb*, *прѣблѣпъ*: *прѣблѣпнхъ* 23c *Orb*, *прѣблѣпын* 12d *Orb*, *прѣмнрнъ*: *прѣмнрны* 91d *Orb*, *прѣвогатъ*: *прѣвогатааго* 139v *Šaf*, *прѣ-*

⁹ Климентовите химнографски дела се свечени, а користењето на овој префикс во нив обично се објаснува со жанрот и со потребата од поразнообразни средства за изразување.

БОЖЬСТВЪНЪ: прѣв<о>жествна 49г *Šaf*, прѣдобрѣ: прѣдобрѣ 102г *Šaf*, прѣмѣдрѣнъ: прѣмѣдрѣно 149v *Šaf*, прѣнаучаднъ: прѣнаучадноє 29г *Šaf*, прѣнаучѣлно 154г *Šaf*, прѣнепорочнъ: прѣнепорочнаа 64v *Šaf*, прѣнепорочнѣ 87г *Šaf*. Според Црвенковска анализата на состојбата во триодните текстови укажува дека употребата или изоставашето на префиксот прѣ- зависи од чувството на преведувачот и притоа евидентно е дека на пр. во *Orb* мошне често овој префикс се јавува и на места каде што не се јавува во другите ракописи (1999:118)¹⁰. Бројни примери бележиме и во минејот: прѣбогатнъ: прѣбогатнн 173d *Vtš*, прѣв<о>гатно 135с *Vtš*, прѣвѣсокъ: прѣвнсокн 188d *Vtš*, прѣвнсоцн 184d *Vtš*, прѣвѣствънъ: прѣвѣствънъ 58а *Vtš*, прѣвкроткъ: прѣвкроткн 161d *Vtš*, прѣвлѣкавъ: прѣвлѣкавѣмы 24с *Vtš*, прѣвльгъкъ: прѣвльгко 127b *Vtš*, прѣвнѣсѣнъ: прѣвнѣсѣсноую 214d *Vtš*, прѣвнѣрнъ: прѣвнѣрнн 123b *Vtš*, 211с *Vtš*, прѣславнъ: прѣславнаа 2с *Vtš*, прѣсвѣтълъ: прѣсвѣтъла 201b *Vtš*.

Честа е и употребата на комбинацијата на префикс со партикула не- и тоа како стилско изразно средство за возвишување на нешто што се смета за совршено, во духот на христијанската религија и филозофија: прѣнепорочнъ: прѣнепорочнаа 100с *Orb*, прѣнепорочнаа 111г *Hlud*, прѣнепорочна 220b *Vtš*, прѣнеразлѣчнъ: прѣнеразлѣчнѣ 156v *Hlud*, прѣнескврѣнъ: прѣнескврѣноє 32b *Vtš*. Сп. и непрвнѣдѣнъ: непрвнѣдѣна 136v *Hlud*, не прѣсѣкомъ: не прѣсѣкома 77с *Orb*, непрѣходнъ: непрѣходнѣ 70с *Orb*, неугаснѣ: неугаснѣма 106г *Hlud*, неугадаемъ: неугадаемн 128b *Orb*, неразлѣчнѣ: неразлѣчнѣма 148d *Orb*, неразлѣчнѣ 146г *Hlud*, неразлѣчнѣ 175v *Hlud*, неразлѣчѣно: неразлѣчно 176г *Hlud*, неразлѣчѣнъ: неразлѣчно 1г *Hlud*, неподвнжнѣ: неподвнжнѣма 115г *Zag*.

Одразена е почеста употреба на префиксираните глаголски форми и двојната префиксација, што се смета за битна одлика и на Климентовите химнографски дела. Иако тенденцијата за засилена употреба на префиксираните глаголски форми се следи и во постарите ракописи, таа е особено изразена во помладите текстови од црковнословенскиот период, па како резултат на тоа се документираат истокоренски образувања со различни префикси. Употребата на нови префиксирани глаголски образувања, пак, непотврдени во другите македонски црковнословенски ракописи несомнено укажува на засилената продуктивност на префиксите. Сп. вѣдѣхатн: вѣдѣхатѣца 232d *Orb*, вѣннѣнѣтн: вѣннѣнѣ 173а *Orb*, вѣобразоватн: вѣобразова са 209b *Orb*,

¹⁰ Сп. прѣсвѣтълы 20b *Orb*] свѣтан *Zag*, доуха прѣс<ва>таго 19с *Orb*] с<ва>таго *Zag*, прѣв<н>стаа 8с *Orb*] в<н>стаа *Zag*, прѣвѣстномѣ дрѣвѣ 83d *Orb*] вѣсѣстномѣоу *Zag*, додека има и обратни случаи кога префиксот отсутствува: змен ѣжкѣвы 23b *Orb*] прѣвлѣкавн *Zag*, крѣте ѣстны 60d *Orb*] крѣте прѣвѣстнн *Zag*, х<рн>сте<е> шѣдры 63с *Orb*] прѣвѣдѣрн *Zag*.

ВЪЗГЛАСОВАТН: ВЪЗГЛАСОВА 44b *Orb*, ВЪЗДѢТАТН: ВЪЗДѢТАЕЪТЪ 236b *Orb*, ЗАДАВАЛѢТН СА: ЗАДАВАЛѢА СА 87c *Orb*, ЗАДАЛЪЖАТН: ЗАДАЛЪЖАЛЪЩЕ 110a *Orb*, НАДАЦАТН: НАДАЦАЛЪ 112b *Orb*, ОБАНСТАВАТН: ОБАНСТАВАЛЪ 48c *Orb*, ОБЛОБЪЗАТН: ОБЛОБЪЗА 165d *Orb*, ОБМАРѢТН: ОБМАРѢШН 60a *Orb*, ОБОУЗДАВАТН: ОБОУЗ[Д.]АВАЛЪЩН 168c *Orb*, ОБОУМОРНТН: ОБОУМОРН МА 91b *Orb*, ОГРѢАТН: ОГРѢЕЪТЪ 30c *Orb*, ОГЪСТНТН: ОГЪСТН 45a *Orb*, ОДАВАТН: ОДАВАЕМ 241d *Orb*, ОДОУШНТН: ОД<ОУ>ШНТН 150a *Orb*, ОКАДНТН: ОКАДНЪТЪ 209d *Orb*, ОСЛѢПЛѢТН СА: ОСЛѢПЛѢА СА 104c *Orb*, ОСТОУДНТН: НЕ ОСТОУДАЦА 140a *Orb*, ПОУЛОВѢУНТН: ПОУЛ<ОВѢ>УН 237d *Orb*, ПРНМНРНТН: ПРНМНРНТН ТЕБЕ 54c *Orb*, ПРННЖДАТН: ПРННЖДАЕМЪ 188a *Orb*. На пр. и во *Šaf* се среќаваат префиксираните глаголки форми коишто не се среќаваат во текстовите-извори за РЦЈМР: НЗБАЮТН: НЗБАЮТН 45r *Šaf*, НЗОЦРѢТН: НЗОЦРѢШЕ 127v *Šaf*, НСКОРЕНѢВАТН: НСКОРѢНЕВАЛЪ 89v *Šaf*, НСПРОСНАТН: НСПРОСНАВША 69r *Šaf*, ОПЛОДНТН СА: ОПЛОДНМ СА 20v *Šaf*, ОСКВРЪНАВНТН: ОСКВРЪНАВН МН СА 84r *Šaf*, ОСТРОУПѢТН: ОСТРОУПѢВ 84r *Šaf*, ОТОУЖДАТН: ОТОУЖДАЛЪЩА 106r *Šaf*.

Зачестената употреба на префиксот *съ-*, за да значи содејство со некого, а најчесто со Бога е карактеристична и за триодот: СЪВЪСТАТН: СЪВЪСТАЛЪ 210b *Orb*, СЪПОГРЕТН: СЪПОГРЕБОХ 210b *Orb*, СЪСЪГРѢШНТН: СЪСЪГРѢШНТН 68d *Orb*, СЪВЪЗНГРАТН: СЪВЪЗНГРАЕЪТЪ 80d *Orb*, СЪПНСОВАТН: СЪПНСОУЈЕ 153d *Orb*, СЪРАЗОРНТН: СЪРАЗОРН 86d *Orb*, СЪСТРАДАТН: СЪСТРАД<А>ВШНМА 190d *Orb*, СЪСЪЦАТН: СЪСЪЦАШЕ <е> 149d *Orb*, и за минејот: СЪВЪДВАРѢТН: СЪВЪДВАРАЈЕ СЕ 102b *Vtš*, СЪВЪДРЪЖНТН: СЪВЪДРОУЖШЕ СЕ 186a, СЪВЪЗНГРАТН: СЪВЪЗНГРАЕЪТЪ 80d *Vtš*, СЪВЪЗНТН: СЪВЪЗШЪДШНМЪ 211c *Vtš*, СЪВЪСХВАЛНТН: СЪВЪСХВАЛМ 80b *Vtš*, СЪПОВѢДѢТН: СЪПОВѢМЪ 219a *Vtš*, СЪПРОСЛАВНТН: СЪПРОСЛАВН 219b, СЪПРОСЛАВН СЕ 4a, СЪПРѢЛЪСТНТН: СЪПРѢЛЪСТНТН СЕ 13d *Vtš*, СЪОУБНТН: СЪОУБНІЕШН 172c *Vtš*, СЪОУКРѢПЛѢТН: СЪОУКРѢПЛАЮЩНХ 165c *Vtš*.

Покрај варијантноста во употребата на префиксите (сп. Десподова 1982:188–193, Макаријоска 1995:35–44), на пр. во минејот е евидентна тенденцијата за позачестена употреба на два префикса: НСПОСЪЛАТН: НСПОСЛІН 73a *Vtš*, ПРЕДЪВЪЗГЛАГОЛАТН: ПРЕДЪВЪЗГ<АГО>ЛАЛ ІЕСЫ 82a *Vtš*, ПРЕДЪВЪЗГЛАСНТН: ПРЕДЪВЪЗГЛАСНМ 87a *Vtš*, ПРЕДЪВЪЗЪИВАТН: ПРЕДЪВЪЗНВАШЕ 89c *Vtš*, ПРЕДЪВЪСХОТѢТН: ПРЕДЪВЪСХОТЪ 81c *Vtš*, ПРЕДЪНЗРЕЩН: ПРЕДЪНЗРЕЧЕ 169c *Vtš*, ПРЕДЪНСКАЗОВАТН: ПРЕДЪНСКАЗОВАШЕ 152d *Vtš*, ПРЕДЪНАПНСОВАТН: ПРЕДЪНАПНСОУЈЕЪТЪ 200a *Vtš*, ПРЕДЪОБРЪЖУНТН: ПРЕДЪОБРЪЖУНШН 88d *Vtš*, ПРЕДЪПОВЕЛѢВАТН: ПРЕДЪПОВЕЛѢВАЈЕ 89d *Vtš*, ПРЕДЪПОВЕЛѢВАЈЕЪТЪ 35a *Vtš*, ПРЕДЪПОВЕЛѢТН: ПРЕДЪПОВЕЛѢННОЕ 90b *Vtš*, ПРЕДЪПОКАЗАТН: ПРЕДЪПОКАЗАЈЕ 133b *Vtš*, ПРЕДЪПОКАЗОВАТН: ПРЕДЪПОКАЗОУЈЕ 136d *Vtš*, ПРЕДЪПРѢЛОЖНТН: ПРЕДЪПРѢЛОЖНВЪ 51b *Vtš*, ПРЕДЪСЪВРЪШАТН: ПРЕДЪСЪВРЪШАЮЩЕ 109b *Vtš*, ПРЕДЪСЪКАЗОВАТН: ПРЕДЪСЪКАЗОВАШЕ 213b *Vtš*, ПРЕДЪОУВѢРНТН: ПРЕДЪОУВѢРНТН 177b *Vtš*, ПРЕДЪОУГОТОВАТН: ПРЕДЪОУГОТОВАЕ 124d *Vtš*, ПРЕДЪОУКРАШАТН: ПРЕДЪОУКРАШАЮЩЕ 94a *Vtš*, ПРЕДЪОУПАСТН: ПРЕДЪОУПАСЕЪТЪ 54a *Vtš*, ПРЕДЪОУСРѢТАТН: ПРЕДЪОУСРѢТАЈЕЪТЪ 83b *Vtš*, ПРЕНЕОУДЕЛѢТН: ПРЕНЕОУДЕЛѢТН

24с *Vtš*, прѣнеоудѣлѣтн: прѣнеудѣлѣтн 24с *Vtš*. И во рамки на *Orb* е евидентна тенденцијата за позачестена употреба на два префикса: *вѣдзоумнтн*: *вразумн* 188а *Orb*, прѣвослоушатн: прѣвослашавъ 15с *Orb*, прѣвучнстнтн: прѣвучнстнм са 11а *Orb*, прѣпровоаднтн: прѣпровоаднтн 11с *Orb*, прѣпрославнтн: прѣпрославнмъ 211б *Orb*, прѣпрославенъ естъ 101с *Orb*, а некои од примерите се документираме единствено во *Orb*: *опроказнѣтн*: *опроказнѣвшѣ* д<оу>шѣ 39с *Orb*, *прнсѣрѣстн*: *прнсрашѣтъ* 146с *Orb*, *прѣзаконнтн*: *в<ого>рдн>цѣ* прѣзаконншѣ 44д *Orb*, *прѣвѣзнскатн*: *прѣвѣзискаѣтъ* 57а *Orb*, *прѣвосватоватн*: *прѣвосватованѣ* 82с *Orb*, *прѣвослоушатн*: *прѣвослашавъ* та 15с *Orb*, *прѣвуднвнтн*: *прѣвднвншѣ* са 76д *Orb*.

Осврнувајќи се на лексиката на словенските минеи, Досева (2003:332) истакнува дека особено внимание заслужуваат суфиксните именки, кои заземаат важно место при изградувањето на строфичната структура на жанровите форми во химнографските текстови истакнувајќи ги како најфреквентни образувањата со суфиксите: *-(ьн)нкъ*, *-(н)тель*, *-(ьн)нца*, *-(оѣ)нца*, *-ьць* од кои голем број отсутствуют во старословенските ракописи. Во минејот ги бележиме ретките образувања со суфиксите *-ьннкъ*: *отѣмьствьннкъ*: *ѡмьствнк!* 182д *Vtš*, *положьннкъ*: *положьнк* 27с *Vtš*, *положьнка* 164а *Vtš*, *слоужьбьннкъ*: *слоужевннцн* 1а *Vtš*, *сѣдѣнствьннкъ*: *сѣдѣнствнїнка* 28д *Vtš*, *сѣнсходьннкъ*: *сѣнсходнїнкъ* 27б *Vtš*, *сѣпособьннкъ*: *сѣпособннка* 157а *Vtš*, *ѡдѣствьннкъ*: *ѡдѣдѣствнннка* 199с *Vtš*, *новообразувања со -тельннкъ*: *прѣстателннцн* 105б *Vtš*, *сѣжнтельннкъ*: *сѣжнтельннкн* 157а *Vtš*, со *-тель*: *отѣмьстнтель*: *ѡмьстнтел* 76с *Vtš*, *погоубнтель*: *погоубнтелю* 165д *Vtš*, *порѣунтель*: *поруунтел* 59а *Vtš*, 58а *Vtš*, *послоужнтель*: *послоужнтель* 155с *Vtš*, *прѣклоннтель*: *прѣклоннтель* 75б *Vtš*, со *-ьць*: *браннолюбьць*: *браннолюбца* 24с *Vtš*, *добротворьць*: *добротворцоу* 163д *Vtš*, *ннородьць*: *ннорѡдцїн* 1а *Vtš*, *пшеницѡдавьць*: *пшеницѡдавць* 105б *Vtš*, *-нца* (*-ьннца*, *-тельннца*): *крѣстоноснца*: *крѣстоноснцѣ* 155б *Vtš*, *пласавннца*: *пласавннца* 221с *Vtš*, *пласавнцѣ* 221б *Vtš*, *соуѡубннца*: *соуѡубннца* 39б *Vtš*, *сѣпрѣжьннца*: *соупроужнїннца* 50а *Vtš*, *сѣѣтоноснца*: *сѣѣтоноснцѣ* 64б *Vtš*, *страѣтоноснца*: *страѣтоноснца* 193а *Vtš*, *стр<а>ѣтоноснцѣ* 195б *Vtš*, *сѣжнтельннца*: *сѣжнтелннцн* 102б *Vtš*, *покровнтелнннца*: *покровнтелнннца* 227а *Vtš*, *сѣѣтоподателнннца*: *сѣѣтоподателннцѣ* 219д, со суфиксот *-ьство*: *бесѣадьство*: *бесѣдѣства* 9б *Vtš*, *врачевьство*: *врачевьство* 185б *Vtš*, *дѣвельство*: *дѣвельством* 105с *Vtš*, *дѣвнѡвьство*: *д<ѣ>внѣс<т>вѣ* 85д *Vtš*, *нѣмоньство*: *нѣмоньство* 193а *Vtš*, *сѣрѣпьство*: *сѣрѣпствѡу* 195с *Vtš*, *сѣрѣпства* 195б *Vtš*, *сѣрѣпством* 46с *Vtš*, *снротьство*: *соупротствѡу* 223б *Vtš*, *сѣпрѣжьство*: *соупроужьство* 62д *Vtš*, *тоуждѣство*: *тоуждѣство* 31с *Vtš*, 59с *Vtš*, *-тельство*: *вьсѣѡубнтельство*: *вьсѣѡубнтельство* 200с *Vtš*, *раунтетьство*: *раунтетьствѣ* 165б *Vtš*, *-ость*: *зеленость*: *зеленостїю* 55а *Vtš*, *нѣмѣдрость*: *нѣмѣдростїю* 176д *Vtš*, *-ѡта*: *мокрѡта*: *мокрѡтоу* 53б *Vtš*, *теплѡта*: *теплѡтоу* 26д *Vtš*, *теплѡты*

22a *Vtš* (Макаријоска 2009:150–151).

Голем е и бројот на ретките образувања со суфикс *-нне*, во минејот: *боренне*: бореніємъ 35a *Vtš*, *ветъшанне*: ветшаніе 50b *Vtš*, *враждѣенне*: вражденіемъ 13b *Vtš*, *взышенне*: вншеніа 29c *Vtš*, *вѣренне*: вѣреніе 206b *Vtš*, *гаданне*: гаданнхъ 111c *Vtš*, *гаданіа* 205a *Vtš*, 218c *Vtš*, *гаданіемъ* 8c *Vtš*, *грызенне*: грызенію 13b *Vtš*, *трьвленне*: трьвленіа 148b *Vtš*, *трьвленіе* 203a *Vtš*, *хапанне*: хапаніа 153a *Vtš*, *храброванне*: храброваніа 148c *Vtš*, *префиксирани*: *въжеженне*: въжеженіе 138d *Vtš*, *нзвожденне*: нзвожденіе 92c *Vtš*, *нстеуенне*: нстеу<е>ніемъ 27a *Vtš*, *мѣренне*: мѣреніе 202b *Vtš*, *нарнцанне*: нарнцаніе 128a *Vtš*, *оглъхновенне*: оглъхновеніе 179c *Vtš*, *покажденне*: покажденію 145г *Vtš*, *потаенне*: потаеніе 24d *Vtš*, *прнмѣенне*: прнмѣеніе 135a *Vtš*, *прнмренне*: прнмреніа 66b *Vtš*, *процвѣтѣенне*: процвѣтѣеніе 11a *Vtš*, *процвѣтѣіе* 22b *Vtš*, *прѣдѣстанне*: прѣдѣстаніемъ 77c *Vtš*, *разданне*: разданіе 23b *Vtš*, *раздробенне*: раздробеніа 153b *Vtš*, *съблазненне*: съблазненію 132a *Vtš*, *сѣтръганне*: сѣтръганіе 193b *Vtš*, *оугрызенне*: оугрызеніа 204a *Vtš*, *оугрызеніемъ* 204b *Vtš*.

Посебна одлика претставуваат сложените образувања кои, со оглед на нивната застапеност и степенот на продуктивноста на компонентите и зборообразувачките форманти, имаат значајна улога во поглед на збогатувањето на црковнословенскиот лексички фонд, на можностите за поголема изразност и разновидност во искажувањето. Од вкупно 135 сложенки во кои како прва компонента се јавува *всѣ-* дури 92 сложенки се карактеристични за химнографските текстови, од 30 сложенки со *сѣтѣ-* дури 25, од 110 сложенки со *мъного-* 31, од 54 сложенки со *добро-* 15 се јавуваат само во химнографските текстови итн.

Од аспект на зборообразувачката структура во РЦЈМР се изделуваат трикомпонентните сложенки: *бѣгбѣагѣтѣнѣ*: б<ог>бл<а>гѣтѣнаа 232c *Orb*, б<о>гѣбл<а>гѣтѣнаа 103г *Šaf*, б<о>гѣбл<а>гѣтѣнѣѣ 90г *Šaf*, *вѣсѣблагѣрѣдѣнѣ*: вѣсѣбл<а>гѣрѣдѣны 91a *Vtš*, *вѣсѣблагѣсѣловѣнѣ*: вѣсѣбл<агѣ>с<лѣ>вѣнаа 128d *Orb*, *крѣстѣбѣгѣрѣдѣнѣнѣ*: крѣс<тѣбѣгѣрѣдѣнѣнѣ> 10d *Orb*, крѣстѣбѣгѣрѣдѣнѣнѣ 47a *Vtš*, *прѣсножнѣвѣдѣтѣлѣнѣ*: прѣсножнѣвѣдѣтѣлѣнѣѣ 20a *Orb*, *прѣсножнѣвѣдѣтѣлѣ*: прѣсножнѣвѣдѣтѣлѣа 20v *Zag*, *прѣсножнѣвѣтворѣнѣнѣ*: прѣсножнѣвѣтворѣнѣнѣа 154г *Hlud*, *пѣсносѣловѣсѣловѣнѣнѣ*: пѣсносѣловѣсѣловѣнѣнѣа 40b *Vtš*, *сѣвѣагѣпѣрѣвѣоуѣнѣстѣ*: сѣвѣагѣпѣрѣвѣоуѣнѣста 72г *Šaf*, сѣвѣагѣпѣрѣвѣоуѣнѣста 128г *Šaf*, *ѣтѣвѣрѣдѣсѣагѣсѣвѣтѣлѣ*: ѣтѣвѣрѣдѣсѣагѣсѣвѣтѣлѣа 2a *Vtš* итн.

Во триодите бележиме примери кои не се документирани во другите редакциски речници, на пр. *вѣсѣбѣсѣнѣсѣлѣнѣ*: вѣсѣбѣсѣнѣсѣлѣна 77v *Šaf*, *вѣсѣблагѣсѣловѣнѣ*: вѣсѣбл<агѣ>с<лѣ>вѣнаа 128d *Orb*, *вѣсѣвѣадѣнѣнѣнѣ*: вѣсѣвѣа<дѣ>д<ѣ>нѣнѣа 125г *Zag*, *вѣсѣгѣдѣблагѣсѣловѣнѣ*: вѣсѣдѣгѣв<агѣ>с<лѣ>вѣнѣа 58г *Hlud*, *вѣсѣдѣнѣвѣнѣ*: вѣсѣдѣнѣвѣнаа 55v *Hlud*, *вѣсѣдѣостѣнѣнѣ*: вѣсѣдѣостѣнѣнѣа 178г *Hlud*, *вѣсѣдѣрѣжнѣтѣлѣ*:

но: всѣдѣрѣжнѣтелно 22a *Orb*, всѣдѣнствѣнъ: всѣдѣнствѣне 73г *Šaf*, всѣдѣнне: всѣдѣнне 88г *Šaf*, всѣжнвотънъ: всѣжнвотнаа 26d *Orb*, всѣзавѣтънъ: всѣзавѣтное 91v *Bit* и др.

Впечатлива и карактеристична за химнографските текстови е употребата на сложенките што изразуваат голем интензитет на признакот со прва компонента веле-/вель-: велегласно: велегласно 45c *Orb*, 96d *Orb*, велегласнъ: велегласни 61г *Zag*, велегласнѣѣ 24г *Šaf*, велемѣдрѣно: велемѣдрѣно 193c *Vtš*, велемѣдрѣствовати: велемоудрѣствовати 181d *Vtš*, велерѣчѣнъ: велерѣчѣно 195v *Zag*, велерѣчѣны 8v *Hlud*, велеславнъ: велеславни 63v *Bit*, велехвалнъ: велехвалнаа 196a *Vtš*, велекоупница: велекоупница 69a *Vtš*, вельдрѣжавнъ: вельдрѣжавноу 179a *Orb*, велнокорѣменьнъ: велнокорѣменн 83г *Zag*, велнокорѣмѣно: велнокорѣмѣно 56d *Orb*, велнокорѣмѣнтъ: велнокорѣмѣнты 39a *Vtš*, велнокорѣмѣнѣ 197d *Vtš*, велнокорѣчѣнъ: велнокорѣчѣна 55г *Zag*, велнокорѣчѣнаа 5c *Orb*, велнокорѣчѣнаа 31v *Šaf*, на сложенките со прва компонента пачѣ-, трѣ- со кои се потсилува значењето: пачѣестѣствѣнъ: пачѣестѣствѣно 181b *Vtš*, трѣблѣжѣнъ: трѣблѣжѣны 82d *Orb*, трѣбогатънъ: трѣбогатни 178d *Vtš*, трѣвелнкъ: трѣвелнка 122d *Vtš*, трѣклатъ: в трѣклатѣ 181a *Orb*, трѣсвѣтълъ: трѣсвѣтлы 144d *Orb*, трѣсвѣтлоу 21c *Vtš*, трѣснѣнъ: трѣснѣнн 47a *Vtš*, трѣснѣнѣ 60c *Vtš*, трѣславнъ: трѣславни 90d *Vtš*, трѣсватъ: трѣсватѣ 90d *Vtš*, трѣбезнаучѣнъ: трѣбезнаучѣнаа 149г *Hlud*, трѣсѣставнъ: трѣсѣставнаа 21c *Vtš*.

На пр. во химнографските извори за РЦМР се потврдени сложенки непотврдени во останатите редакциски речници на црковнословенскиот јазик, со прва компонента добро-: добродаваѣу: добродаваѣу 36г *Bit*, добродѣнне: добродѣнн 60г *Hlud*, добронствѣнъ: добронствѣно 93v *Šaf*, доброрѣчѣнн: доброрѣчѣнн 63a *Orb*, доброрѣчѣннѣ: доброрѣчѣннѣ 39c *Vtš*, доброрѣчѣннѣ: доброрѣчѣннѣ 88v *Šaf*, доброрѣчѣннѣ 73v *Šaf*, доброрѣчѣннѣ: доброрѣчѣннѣ 58a *Vtš*, доброрѣчѣннѣ: доброрѣчѣннѣ 174г *Hlud*, со даро-: дароносѣнн: дароношѣу 109c *Vtš*, дароносѣннѣ: дароносѣннѣ 100b *Vtš*, дароносѣннѣ: дароносѣннѣ 89d *Vtš*, даролюбѣѣ: даролюбѣѣ 161v *Hlud*, даролюбѣѣ 236b *Orb*, со дѣво-: дѣвондѣннѣ: дѣвондѣннѣ 92v *Šaf*, дѣвондѣннѣ: дѣвондѣннѣ 92v *Šaf*, дѣвондѣннѣ: дѣвондѣннѣ 142b *Orb*, дѣвондѣннѣ: дѣвондѣннѣ 70v *Hlud*, дѣвондѣннѣ: дѣвондѣннѣ 144c *Orb* и др., повеќе сложенки со жнво- не се потврдени во останатите редакциски речници: жнводѣрѣнъ: жнводѣрѣно 54v *Šaf*, жнводѣрѣнъ: жнводѣрѣнаа 39г *Hlud*, жнводѣтѣлнъ: жнводѣтѣлнаа 214c *Orb*, жнводѣтѣлнаа 141г *Hlud*, жнвонстоѣнъ: жнвонстоѣна 16г *Hlud*, жнвонстоѣнъ: жнвонстоѣнъ 134v *Šaf*, со жнзнѣ-: жнзнѣдаваѣнъ: жнзнѣдаваѣнъ 112d *Orb*, жнзнѣдаваѣно 145v *Hlud*.

Голем број сложенки со прва компонента ѣднно- се употребува за изразување на божествената природа на Св. Троица: ѣдннорѣдѣнъ: ѣдннорѣдѣно 20c *Vtš*, ѣдннославнѣ: ѣдннославнѣ 175v *Hlud*, ѣдннонаучѣннѣ: ѣдннонаучѣннѣ

нонауално 8г *Hlud*, ѐДННОНАУАДЪНЪ: ѐДННОНАУАЛНО 149г *Hlud*, ѐДННОНАУАЛНО 73в *Hlud*, ѐДННОСЪЩЪНЪ: ѐДННОСЪЩНА 175в *Hlud*, ѐДННОСЪАНЪНЪ: ѐДННОСАНОУ 78г *Hlud*, ѐДННОЕСТЪСТВЪНЪ: ѐДННОЕСТ<Т>СЪВНО 21с *Vtš*, ѐДННОЕСТ<Т>СЪТВЪНЪ 8г *Hlud*, ѐДННОМЪСАЛНО: ѐДННОМЪСАЛНО 146б *Orb*.

Триодот и минејот изобилуваат со сложенки со прва компонента СЪТ- или изведени форми од оваа основа. На пр. единствено во *Vtš* се документирани: СЪТОДАНИЕ: СЪТОДАНИЕМ 46а, СЪТОВНДЪНЪ: СЪТОВНДНАА 184д, СЪТОДАТЕЛЪНЪ: СЪТОДАТЕЛНМН! 47с *Vtš*, СЪТОЛНТНЕ: СЪТОЛНТНИЕМЪ 214с *Vtš*, СЪТОЛОУЪНЪ: СЪТЛОУЪНМН 106д *Vtš*, СЪТОНОСНА: СЪТОНОСНЕ 64б *Vtš*, СЪТОПОДАТЕЛЪНЪ: СЪТОПОДАТЕЛННЕ 219д *Vtš*, СЪТОРОЖДЕНЪНЪ: СЪТОРОЖДЕННА 214б *Vtš*, СЪТОСНАНЪНЪ: СЪТОСАНО 223с *Vtš*, СЪТОВАВЛЕНЕ: СЪТОВАВЛЕНИЕ 99д *Vtš*, СЪТОВАВЛЕНЪНЪ: СЪТОВАВЛЕННО 160б *Vtš*, единствено во *Orb*: СЪТОВНДЪННЕ: СЪТОВНДЪННЕМЪ 67с *Orb*, СЪТОВЪПЪЛЪТН СА: СЪТОВЪПЪЛЪЦЪ СА 50д *Orb*, СЪТОНАСТАВЪНЪ: СЪТОНАСТАВННЕ 59д *Orb*, СЪТОПРЪВУЧЪ: СЪТОПРЪВУЧ<Н>СТАА 50с *Orb*, додека во *Hlud* СЪТОНСТОУЪНЪ: СЪТОНСТОУНЪ 10г *Hlud*, СЪТОВЪРАДЪ: СЪТОВЪРАДНО 170в *Hlud*, СЪТОСЪНТНЕ: СЪТОСЪНТНА 177г *Hlud*. Карактеристични само за химнографските текстови се: СЪТОЗАРЪНЪ: СЪТОЗАРНА 211б *Orb*, 138в *Hlud*, 186д *Vtš*, СЪТОНОСЪЦЪ: СЪТОНОСЕЦЪ 182в *Zag*, 147в *Hlud*, СЪТОНОСУЕ 177в *Hlud*, СЪТОНОСУЕ 77б *Vtš*, СЪТОПРЕМЪНЪ: СЪТОПРЕМНАА 127д *Orb*, СЪТОПРЕМНАА 56в *Hlud*, СЪТОПРЕМНАА 57а *Vtš* и др.

Химнографскиот дел од минејот изобилува со сложенки кои претставуваат особено погодно средство за изразување на бараните содржини. Тие претставуваат средство на книжниот висок стил, па можат на јазикот да му додадат потребна свеченост и возвишеност. Голем број од присутните сложенки се вклучуваат меѓу поретките зборови, па е можно некои од нив да се и од пригоден карактер. Од овие поретки сложенки, врз основа на анализа на материјалот за Споредбениот индекс (2015) и индексот на зборовниот фонд на минејот ги издвојуваме сложенките што не се документирани во изворите за другите редакциски речници: БЛАГОМЪНЪ: БЛАГОМЪННЪ 72б *Vtš*, БЛАГОПОКОРЪНО: БЛАГОПОКОРНО 192а *Vtš*, БЛАГОПОСПЪШЪНЪ: БЛАГОПОСПЪШНО 54б *Vtš*, БЛАГОПРОСТНТЕЛЪНЪ: БЛАГОПРОСТНТЕЛННЕ 52с *Vtš*, БЛАГОПРЪВЪВАТЕЛНОЕ: БЛАГОПРЪВЪВАТЕЛНОЕ 202д, БЛАГОПРЪДАНИЕ: БЛАГОПРЪДАНАА 59б, БЛАГОПЪННА: БЛАГОПЪННОУ 58а, БЛАГОТОУЪНЪ: БЛАГОТОУННЕ 106с *Vtš*, БЛАГОУКРАШЕНЪНЪ: БЛАГОУКРАШЕННАА 142б, БЛАГОУТНЪНЪ: БЛАГОУТННОУ 170с *Vtš*, БЛАГОУДАСТВОВАТИ: БЛАГОУДАСТВОУЩИМ 60а, БОГОГЛАСЪНЪ: БОГОГЛАСНКА 70а *Vtš*, БОГОДЕТЕЛНО: БОГОДЕТЕЛНО 179б *Vtš*, БОГОНАДЕЖЪНЪ: БОГОНАДЕЖННЕ 110а, БОГОНАУАЛЪНЪ: БОГОНАУАЛНННЕ 28б *Vtš*, БОГОПОВОРЪНЪ: БОГОПОВОРННМ 50с *Vtš*, БОГОПОВЪДАТЕЛЪ: БОГОПОВЪДАТЕЛНА 179с *Vtš*, БОГОПОКОРЪНЪ: БОГОПОКОРНМ 10б *Vtš*, БОГОПОКОРЪНЪ: БОГОПОКОРНО 191д *Vtš*, БОГОПРЕУДАСТНЕ: БОГОПРЕУДАСТНЕМЪ

126d *Vtš*, БОГОРАЗУМНВЪ: б<о>гoрaзoумнвнмн 158d *Vtš*, БОГОРОДНТЕЛНЕ: б<о>гoрoднтеліе 8b *Vtš*, БОГОСТНЖЫНЪ: б<о>гoстнжнн 170c *Vtš*, БОГОСЪКАЗАНЬНЪ: б<о>гoсказaннaа 16d *Vtš*, БОГОУКРАСНТИ: б<о>гoоукрaснвѣ 151c *Vtš*, ВЕЛЕКОУПНИЦА: велекoупнцa 69a *Vtš*, ВЕЛНКОДРЪЖАВЫНЪ: велнкoдръжaвнѣ 79a *Vtš*, ВЫСОКОМЪДРЬНО: выcoмoудрьнo 160c *Vtš*, ВЫСОКОПРЪСТОЛЬНЪ: внcoкoпpъcтoльннмъ 44a *Vtš*, ВСЕБЛАГОДЪ: всеблaгoдъ 40b *Vtš*, ВСЕБЛАГОРОДЬНЪ: всеблaгoрoднъ 91a *Vtš*, ВСЕВЕЩЬНЪ: всевѣщнoую 196d *Vtš*, ВСЕДОБРЪ: вседoбрaа 68b, ВСЕЖИТЕЛЬ: всежнтелю 129d *Vtš*, ВСЕНЗДРАДЬНЪ: всензрeд<e>нъ 77d *Vtš*, ВСЕМРАУНЪ: всемрaуноую 79a *Vtš*, ВСЕМЪДРЪ: всaмoудрaа 197a *Vtš*, ВСЕМЪУНТЕЛЪ: всем<oу>чнтeлъ 106a *Vtš*, ВСЕНАПРАВЛЪТИ: всeнaпpавлaющъ 43c *Vtš*, ВСЕОБАГ(Ъ)РЕНЪ: всеoбaгpенo 71c, ВСЕОБРАЗЪНО: всеoбpазнo 106c, ВСЕПАЛЪТЬСКЪ: всепaлътcкoе 102c *Vtš*, ВСЕПОДОБЬНЪ: всепoд<o>бнѣн 69a, ВСЕПРАЗДЪНЬСТВЫНЪ: всепpазднъcтвoнoую 197d *Vtš*, ВСЕСЛОВАТИ: всеcлoвoуцн 28b *Vtš*, ВСЕСЛЪШАННЕ: всеcлншaнн 51d *Vtš*, ВСЕСРЪДЪ: всеcрѣдънo 39a *Vtš*, ВСЕСТОУДЪНЪ: всеcтoуднїe 201c *Vtš*, ВСЕЦАРЕВАТИ: всец<a>рoующaгo 32d *Vtš*, ВСЕУЛОВЪЬСКЪ: всеул<o>в<ѣ>уьcкoе 111a *Vtš*, ВЪНЦЕСЛАВЪНЪ: вѣнцeслaвнн 90b *Vtš*, ГОРЬКОУДЪНЪ: гoркoууднїe 13c *Vtš*, ГРЪХОВЪПАДЕННЕ: грѣхoвпaдeнн 84d *Vtš*, ГРЪХОЛЮБНО: грѣхoлюбнo 160b *Vtš*, ГОУБЕНТЕЛНОРОДЪНЪ: гoубeнтeлнoрoднъ 138b *Vtš*, ДАНЬНОСЛОВНЕ: дaннoслoвннa 101b *Vtš*, ДАРОНОСЪНЪ: дaрoнoснaа 89d *Vtš*, ДРЪВООБРАЗЪНО: дрѣвoвoбpазнo 13b *Vtš*, ДЪТЪЛЪНОСЛОВЕСЪНЪ: дѣтeлнoслoвeснaгo 129c *Vtš*, ЖИВОНАПИСАНЬНЪ: жнвoнaпнcaннoу 98b *Vtš*, ЖИВОТВОРЪНЪ: жнвoтвoрнѣ 164a *Vtš*, ЖИВОТЕЩН: жнвoтeщн 188a *Vtš*, ЗВЪЗДОСВЪТЪЛЪ: звѣздoсвѣтaлaа 59a *Vtš*, ЗАКОНАПИСАТЕЛЪ: зaкoнaпнcaтeлa 26b *Vtš*, ЗАКОНЪНОПОЛОЖЪННЪ: зaкoнoпoлoжннкъ 169c *Vtš*, ЗЛАТОВОЖЪСТВЫНЪ: злaтoвoжcтвoнoу 39d *Vtš*, ЗЛАТОВОДЪНЪ: злaтoвoднн 34c *Vtš*, ЗЛАТОДЪНСТВОВАТИ: злaтoдѣнcтвoвaтн 55b *Vtš*, ЗЛАТОСВЪТЪЛЪ: злaтoсвѣтлѣншa 57b *Vtš*, ЗЛАТОСНАТИ: злaтoснaющн 55a *Vtš*, ЗЪЛОБОЖЪСТВЫНЪ: злoв<o>жcтвѣнaгo 100a *Vtš*, ЗЪЛОБЪСОВЪСКЪ: злoбѣcовѣcкaгo 223b *Vtš*, ЗЪЛОЦЪЛЪНЪ: злoцѣлнїe 38a *Vtš*, ЗЪЛОУЪСТНЪ: злoуѣcтнoу 204c *Vtš*, ЗЪЛОУЪСТЪ: злoуѣcтн 164a *Vtš*.

Зачестената употреба на ретките сложенки во текстот на минејот во споредба со останатите црковнословенски текстови ја документираме и со други примери врз основа на споредбата со лексичкиот фонд од Прашкиот речник (SJS) и речникот на Миклошич (Mikl): ЕДННОВАЛАСТВОВАТИ: едннoвaлcтвoвaющъ 95a *Vtš*, ЕДННОГЛАСЪНЪ: едннoглaснїe 171d *Vtš*, ЕДННОДЪНСТВЫНЪ: едннoдѣнcтвoнoу 72a *Vtš*, ЕДННОРЪВЪНТЕЛЪ: едннoрeвннтелa 80a *Vtš*, ЕДННОСТРАДАТИ: едннoстpаждoуцн 139b *Vtš*, ЕДННОХИТНТЕЛЪ: едннoхoтнтелeмъ 72a *Vtš*, КОПНЕНОСЪНЪ: кoпнeнoснн 34b *Vtš*, КОРЕНОСЪКАТЕЛЪ: кoрeнoсѣкaтeл 199c *Vtš*, КРАЕГРАНЕСНЕ: кpaeгpанeснe 140d *Vtš*, КРАНЪСЪКОМЪ: кpанcѣкoмнe 13b *Vtš*, КРАНЪГЪЛЪ: кpанъглн 193c *Vtš*, КРЪСТОНАУДАЛЪНЪ: кpстaнaу<eл>н 13b *Vtš*, КРЪСТОНОСНИЦА: кpстoнoснцe 155b, КРЪСТООБРАЗЪНО: кpстoвoбpазнo 13d *Vtš*, КРЪСТООБРАЗЪНЪ: кpстoвoбpазннмн 13c, ЛОУЧЕНОСЪНЪ: лoучeнoснa 211d *Vtš*, ЛЪСТНВОМЪДРЪ

нѢ: ѡстнвоуѡдрѣнн 204a *Vtš*, ѡвоболѣзньнѣно: ѡвоболѣзньнѣно 105b *Vtš*, ѡвонѣрскѣ: ѡвонѣрскоуѡ 196d *Vtš*, ѡвонѣдрѣннѣ: ѡвонѣдрѣнн 178c *Vtš*, ѡвострадѡлицн 47a *Vtš*, ѡвнѣнопрнѣмѣннѣ: ѡвнѣнопрнѣмѣноуѡ 80b *Vtš*, ѡвотѣуѣно: ѡвотѣуѣно 179a *Vtš*, ѡвротѡложьннѣца: ѡвротѡложьннѣца 79d *Vtš*, ѡвротѣтѣлннѣца: ѡвротѣтѣлннѣца 217d *Vtš*, ѡвротѣмѣннѣннѣ: ѡвротѣмѣннѣннѣ 79c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 219b *Vtš*, ѡвротѣжнѣннѣ: ѡвротѣжнѣннѣ 228b *Vtš*, ѡвротѣжнѣннѣ: ѡвротѣжнѣннѣ 152c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 160c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 58c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 185a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 201b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 219a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 94b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 14a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 167a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 199a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 111d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 216d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 104b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 162b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 20c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 36c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 164d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 161b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 219c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 24c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 2c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 26b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 169b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 183a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 132c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 84b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 224c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 105b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 40b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 4c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 219b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 78b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 109d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 76c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 2a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 213d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 40d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 84a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 184d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 219d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 214b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 223c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 10d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 216c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 28b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 160a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 161c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 78d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 35c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 134b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 28c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 79a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 172b *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 220c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 126c *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 124d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 152a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 16d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 180d *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ 197a *Vtš*, ѡвротѣщаннѣннѣ: ѡвротѣщаннѣннѣ

ВАТН: трылѣтъствоуѣщы 64d *Vtš*, ТОУЖДЕМѢДРЬНЪ: тоуждемоудрьное 56d *Vtš*, ТЪЛОНОСЫНЪ: тѣлоноснь 14b *Vtš*, ТАЖКОМАТЕЖЫНЪ: тешкометежнїе 23d *Vtš*, ОУЗАКОНОПОЛОЖИТН: оузаконоположитн 153b *Vtš*, ХРИСТОНМЕННТЪ: хрїстонменнтнмъ 197d *Vtš*, ХРИСТОХРАНЕМЫНЪ: хрнстохранемннмъ 188b *Vtš*, ХОУДОГЛАСНЕ: хѣдогласне 199a *Vtš*, ЦЪСТОКРАСИТЕЛЬ: състокраситель 64b *Vtš*, ЧЕТВОРОДЕСАТОСВѢТЪЛЪ: четвородесетосвѣтан 2a *Vtš*, ЧЕТВОРОУЧЪСТЫНЪ: четворочѣстномуу 16a *Vtš*, ЧЕТВОРОУЧАСТЪ: четворочѣстн 13c *Vtš*, ЧНСТОТЪЛЫНЪ: чнстотѣлана нс<т> твоа д<ѣ>во 188d *Vtš*, ЧЛОВѢКОУБИТЦЪ: чл<овѣ>коубитца 100c *Vtš*, ЧЮДОДАТЕЛЬ: чюдодатѣла 151c *Vtš*, ЧЮДОДЪАТН: чюдодѣе 98a *Vtš*, ЧЮДОТЪЛЫНЪ: чюдотлѣнын 201c *Vtš*, АЗЫКОВРЪДНЕ: езнковрѣдїа 100a *Vtš*, АЗЫКОХВАЛЫНЪ: езнкохвалыннм 135c *Vtš*.

Покрај сложенките во химнографскиот дел на минејот откриваме и други ретки лексеми меѓу кои доминираат бројни нови суфиксни и префиксни образувања. Покрај придавки и адјективизирани партиципи, именки изведени со суфикси или префикси кои кај конкретната основа во речниците не се потврдени, тоа се често нови несвршени глаголи со суфиксот -оватн, -ѣствоватн примери кои не се потврдени ниту во речникот на Миклошич, на пр. во минејот: НСКАПОВАТН: нскапова 150c *Vtš*, НСТАЗОВАТН: нстезоуѣ 111c *Vtš*, МЫСЛОВАТН: мнслаюѣе 225v *Vtš*, НАДЪЗНАМЕНОВАТН: надъзнаменуѣе 113d *Vtš*, ПРЕДЪНСКАЗОВАТН: прѣднсказоваше 152d *Vtš*, ПРЕДЪПОКАЗОВАТН: прѣдпоказоуѣе 136d *Vtš*, ПРЕСВѢТЛОВАТН: прѣсвѣтловаѣема 171c *Vtš*, СТНХОЛОГНСОВАТН: не ст<н>х<о>лог<н>соуѣем 144г *Vtš*, СЪЖНТОВАТН: съжнтова 127b *Vtš*, ОУКРЕПОВАТН: оукрѣповахѣ се 182b *Vtš*, БЛАГОУАДЪСТВОВАТН: бл<а>гоуѣдѣствоуѣщнм 60a *Vtš*, ВЕЛЕМѢДРЪСТВОВАТН: велемоудръствоуѣетъ 181d *Vtš*, ВСЕПЛОДЪСТВОВАТН: всеплодствоуѣнм 58b *Vtš*, НЕПЛОДЪСТВОВАТН: неплодствѣющн 176c, 177b *Vtš*, НЕПЛОДЪСТВОУЮЩИѢ 178c *Vtš*, ПРНЛѢТЬСТВОВАТН: прнлѣтъствоуѣщоу 62c *Vtš*, СЛОВѢСТВОВАТН: словѣствоуѣе 133d *Vtš*, СОУГОУБЪСТВОВАТН: соуѣубѣствѣнїе 104d *Vtš*, ТРНЛѢТЬСТВОВАТН: трнлѣтъствоуѣщы! 64b *Vtš*, ТРНЛѢТЬСТВОУЮЩАѢ 68d *Vtš*, ТРНЛѢТЬСТВОУЮЩОУ 66a *Vtš*, ТРНЛѢТЬСТВОУЮЩОУЮ 64c *Vtš*. Глаголите на -(ств)оватн се карактеристични и за триодите¹¹, на пр. НАРЕКОВАТН, ПРОЗАБОВАТН, ПРОВЪЗГЛАСОВАТН, ПРОХЛАДОВАТН, ЛНКЪСТВОВАТН, МѢДРЪСТВОВАТН, ПОСЛѢДЪСТВОВАТН, а од примерите со ретка, ограничена употреба во македонскиот црковнословенски корпус ќе ги споменеме оние со кои се одликуваат одделните триоди: БЕСЪМРЪТОВАТН: бес<ѣ>мрѣтоуѣемн 51г *Bit*, БЛѢДЪСТВОВАТН: блѣдствѣщѣе 100v *Bit*, МѢЖЪСТВОВАТН: мѣжѣствова 23г *Bit*,

¹¹ И според Русек глаголите на -оватн се карактеристични за триодите (1969:162), на пр. НАРЕКОВАТН *Bit*, ПРОХЛАДОВАТН *Bit*, *Šaf*, ПРОЗАБОВАТН *Bit*, ПРОВЪЗГЛАСОВАТН *Šaf*, ПЛѢНОВАТН *Orb*, ВЕСЕЛОВАТН с- *Zag* итн. Црвенковска, Макаријоска укажуваат на документираниите разлики во употребата на суфиксите. Сп. ЛНКЪСТВѢНТЕ 59b *Orb*] ЛНКОУНТЕ *Zag*, МѢДРОВАТН 158b *Orb*] МѢДРЪСТВОВАТН *Šaf*, ПОСЛѢДЪСТВОУЩЕ 46b *Orb*] ПОСЛѢДУЩЕ *Zag*, ПРОХЛАДНАѢ есн 100b *Orb*] ПРОХЛАДОВА *Šaf* (2010:74).

мѣжествѣнмь 41v *Bit*, обнствовати: обнстова 1v *Bit*, повѣствовати: повѣствѣн-
цааго 52г *Bit*, прнвѣрѣтовати: прнвѣрѣтова 24г, 60г *Bit*, благодаровати: бл<а>-
годаруѣ 85г *Šaf*, благодарѣствовати: благодарѣствоуѣ 87г *Šaf*, въѣднновати са:
въѣднннуѣци 23v *Šaf*, земьновластвовати: земьновластвоуѣцааго 31г *Šaf*, нстовѣ-
ствовати: нстовѣствоуѣце 14v *Šaf*, оутвѣрѣдовати: оутвѣрѣдова 39г *Šaf*, благосл-
рздовати: благослрздовати са 209с *Orb*, земьновластвовати: земьновластвоуѣцааго 4d
Orb, нспытовати: нспытоваѣтъ 183с *Orb*, любодѣнствовати: не любодѣнствоуѣн
113с *Orb*, опнтовати: опнтоваѣти 117b *Orb*, плодѣствовати: плодѣствоваѣста 59b
Orb, славослѣствовати: славослѣствоуѣтъ 80с *Orb*, благослѣрѣствовати: бл<а>-
гослѣрѣствоуѣще 98v *Hlud*, благослѣствовати: бл<ла>гослѣствѣнѣ 15v *Hlud*, во-
гоуѣствовати: в<о>гоуѣствоуѣще 168г *Hlud*, вожѣствовати: в<о>жѣствоуѣще 153v
Hlud, въпрорѣрздовати: въпрорѣрздовуѣ 8v *Hlud*, въспнсовати: въспнсовѣ 53v
Hlud, назнаменовати: назнаменовуѣ 170г *Hlud*, обѣдовати: обѣдоваѣши 175v
Hlud, окрѣмовати: окрѣмоваѣше 175г *Hlud*, омнлосрѣдовати: ом<н>л<о>срдоваѣхѣ
136v *Hlud*, оскрѣновати: оскрѣнова 149г *Hlud*, прѣдѣобразовати: прѣдѣрздовуѣ
159г *Hlud*, оукрѣсовати: оукрѣсоваѣшѣ 175г *Hlud*, ходатанствовати: ходатанствоуѣн
61г *Hlud*.

Прегледот на карактеристичните лексички и зборообразувачки елементи на химнографските текстови што претставуваат извори за РЦЈМР потврдува дека покрај присутноста на заедничкиот архаичен лексички слој како дел од кирилметодиѣвското наследство, тие ги одразуваат и специфичните особености на лексичкиот систем на македонската редакција на црковнословенскиот јазик.

Литература

- Десподова, Вангелија. 1982. Префиксни лексички варијанти во македонските средновековни евангелија. *Македонски јазик*. XXXII–XXXIII (1981–1982), Скопје, 187–192
- Досева, Ценка. 2003. Из лексиката на славянскиј Миней от XI–XIII в. (имена за лица, сврзани с венчалниот обред), пѣтн достонтъ *Сборник в памет на Стефан Кожухаров*, София, 332–345
- Индекс 1985. Десподова, Вангелија, Рибарова, Зденка. (ред.) Аргировски, Мито. Бицевска, Кита. Георгиевски, Георги. *Индекс кон Речникот на македонските библиски ракописи*, *Македонистика* 4, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- Макаријоска, Лилјана. 1995. За префиксираните глаголи во македонските псалтири, *XXI научна дискусија на XXVII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, 35–44.
- Макаријоска, Лилјана. 2009. *Студии од историското зборообразување*, Посебни изданија, кн. 67. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје.
- Макаријоска, Лилјана, Црвенковска, Емилија. 2012. *Шафариков триод – лингвистичка анализа*. авторско издание, Скопје.
- Макаријоска, Лилјана. 2014. Влогот на македонските и на хрватските ракописи во збогатувањето на црковнословенскиот лексички фонд. *Четврт симпозиум „Македонско-хрватски книжевни, јазични и културни врски“*. уред. Маја Јакимовска-Тошиќ, Институт за македонска литература. Скопје, 113–128.
- Рибарова, Зденка. 1993. Кирилometодиевската традиција во паримејниот текст од триодите Орбелски и Хлудов, *Реферати на македонските слависти за XI меѓународен славистички конгрес во Братислава*, МАНУ Скопје, 91–98.
- Русек, Йежи. 1969. Из лексиката на среднобългарските триоди, *Известия на Института за български јазик*, XVII, София, 149–180.
- Русек, Йежи. 1991. Евангелските части в триодите и најранните преводи на евангелието, *Paleobulgarica/Старобългаристика*. XV:1. София, 19–24.
- РЦЈМР т. I 2006, т. II 2008→: *Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција*, т. I Вовед, а–б, гл. уредник З. Рибарова, ред. Л. Макаријоска, З. Рибарова, Р. Угринова-Скаловска, т. II гл. уредник З. Рибарова, ред. Н. Андријевска, Л. Макаријоска, З. Рибарова, Р. Угринова-Скаловска. св. 8–12. Институт за македонски јазик „Кр-

- сте Мисирков“, Скопје.
- Споредбен индекс. 2015→ *Споредбен индекс кон речниците обработувани во рамките на Комисијата за црковнословенски речници при МКС, I, а–z*, ред. Зденка Рибарова, обработувачи Н. Андријевска, З. Рибарова, Б. Балантич, П. Станковска. МАНУ: Скопје. <http://ical.manu.edu.mk/books/Sporedben%20indeksMANU.pdf>
- Црвенковска, Емилија. 1999. *Загребски триод*. Стари текстови VI. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје.
- Црвенковска, Емилија. 2006. *Јазикот и стилот на триодот*. Менора: Скопје 2006
- Црвенковска, Емилија. 2010. Влогот на триодот во збогатувањето на црковнословенската лексика. пџнне мало гевџгню, *Сборник в чест на 65-годишнината на проф. дџн Георги Попов*. Софија, 238–249.
- Црвенковска, Емилија, Макаријоска, Лилјана. 2010. *Орбелски триод*, Стари текстови, кн. X, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ Скопје.
- Џубалевска, Мери. 2009. *Ваташкиот минеј (со посебен акцент врз лексиката)*, Посебни изданија, кн. 60. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје.
- Miklosich, Franz. 1963. *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, 1862–65*, repr. Wiena.
- RCJHR I 2000→: *Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije*. I. sv.: red. Grabar B., Hauptová, Z., Mareš, F. V., Staroslavenski institut, Zagreb 2000; II. sv. 11–20, Zagreb.
- Ribarova, Zdenka. 2008. *Srovnávací index k slovníkům zpracovávaným v rámci Komise pro církevněslovanské slovníky*. sb. *Církevněslovanská lexikografie 2006*. SÚ AV ČR. Praha, 85–105.
- SJS I 1962, II 1973, III 1982, IV 1997. *Slovník jazyka staroslovanského*, red. Kurz J., Hauptová Z., Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd.
- Sudec, Sandra. 2016. *Imenske složenice u hrvatskom i makedonskom crkvenoslavenskom jeziku*, *Осми научен собир на млади македонисти, Конференција во чест на проф. Л. Минова-Ѓуркова*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје, 323–337.

Contribution of the hymnographical lexis to the Dictionary of the Macedonian recension of Church Slavonic

Abstract

The Dictionary of the Macedonian Recension of Church Slavonic shows the contribution of the hymnographical texts such as: Bitola, Zagreb, Šafarik, Orbele and Hludov Triodion, as well as the Vataša menology, which are distinctive by their specific stylistic and expression devices, lexical features, notional and figurative use of lexemes etc. They record lexemes which are not confirmed in the other Macedonian texts, for e.g.: *весељникъ*, *мокрота*, *дебельство*, *собьствне*, Greek loanwords: *аколотниа*, *продромъ*, *сударь*. The derivations with various prefixes and suffixes are important in the construction of verse structure, and the frequent use of the prefix *прѣ-* is considered menology specific feature: *прѣбогатънъ*, *прѣвзисокъ*, *прѣестъствънъ*, as well as of the prefix *съ-*: *състрадаѣти*, *съоубѣти*, *съоукрѣплѣти*, combination of prefix and particle *не-*: *неразлѣчимъ*, *неопалимъ*, *прѣнескврѣнънъ*, double prefixed verbs: *прѣдънзрѣши*, *присърѣсти*, *съвзънѣти*, compounds: *благонарочѣтъ*, *благопокорѣно*, *велегласънъ*, *велерѣчѣнъ*, *всѣдѣнствънъ*, *всѣанкѣствънъ*, *добронствънъ*, *доброславънъ*, *пачеестъствънъ*, *трѣбогатънъ*, *трѣвелнкъ*.

Značenje himnografskoga leksika u *Rječniku crkvenoslavenskoga jezika makedonske redakcije*

Sažetak

Rječnik crkvenoslavenskoga jezika makedonske redakcije omogućava proučavanje značenja himnografskih tekstova predstavljenih u *Bitolskom, Zagrebačkom, Šafařikovu, Orbelskom* i *Hludovljevu triodu*, kao i u *Vataškom mineju* koji se odlikuju stilsko-izražajnim sredstvima, leksičkim osobitostima, apstraktnom i figurativnom uporabom leksema. U navedenim su izvorima posvjedočeni leksemi nepotvrđeni u drugim makedonskim tekstovima: *весељникъ, мокрота, дебељство, собьствне*, kao i grčke posuđenice: *ακολυθια, προδρομъ, соударъ* itd. Prefiksalna i sufiksalna je tvorba značajna za konstrukciju strofičnih struktura, a za žanrovsku osobitost mineja i trioda karakteristična je npr. česta upotreba prefiksa *прѣ-*: *прѣбогатънъ, прѣвзысокъ, прѣестъствънъ*, kao i prefiksa *съ-*: *състрадаѣти, съоубити, съоукрѣплѣти*, kombinacija prefiksa *со-* i čestice *не-*: *неразлѣчѣнъ, неопалнъ, прѣнескврѣнъ*, kao i glagoli s dvojnim prefiksima: *прѣдънзрѣѣти, прнсьрѣѣти, съвъзнѣти*, složenice: *благонароуѣти, благопокорѣно, велѣгласънъ, велѣрѣчѣнъ, вьседѣнствънъ, вьселнкѣствънъ, доброуствънъ, доброславънъ, паучѣствънъ, трѣбогатънъ, трѣванкъ* itd.

Клучни зборови: црковнословенска лексикографија, лексика, химнографска лексика, триод, mineј

Keywords: Church Slavic lexicography, hymnographical lexis, Triodion, Menology

Ključne riječi: crkvenoslavenska leksikografija, leksik, himnografski leksik, triod, mineј

